

Čínský tank Type 59

V historii byla Čína vlastní mnoha vynálezů, jež měly rozhodující význam pro rozvoj civilizace. Když ale Západ zahájil v devatenáctém století technologický rozmach, Říše středu byla pohroužena ve feudální stagnaci. Pokusy vybudovat moderní stát po svržení císařství přinesly v zemi, kterou ruinovaly konflikt s Japonskem i vleklá občanská válka, mizivé výsledky. Po potlačení nacionalistů se komunističtí vládcí Čínské lidové republiky snažili zrychleným tempem dohnat zpoždění - a to bez ohledu na náklady a lidské ztráty. Současně začali organizovat relativně moderní armádu s optimálním množstvím výbroje. K tomu Čína potřebovala moderní zbrojní průmysl, který ovšem bylo nutno vybudovat od základů. V tomto směru dostala neocenitelnou pomoc od Sovětského svazu, který v praxi přesunu l do Číny část vlastní výroby vojenského materiálu. Tento krok měl vytvořit rezervní průmyslové zázemí v případě globálního konfliktu se západní Evropou a Spojenými státy. Je třeba připomenout, že v padesátých letech dvacátého století panovaly mezi Sovětským svazem a Čínou téměř ideální vztahy. Čínská armáda budovaná podle sovětského vzoru v té době ve velkém měřítku zaváděla výbroj sovětské výroby.

Type 59 - první tank vyráběný v Číně

První tanky T-54A obdržela Čínská lidová osvobozená armáda v roce 1956. Bylo jich poměrně málo a měly sloužit hlavně k seznámení čínských vojáků s parametry sovětské techniky. Zanedlouho po dodávce prvních tanků se začal ve městě Pao-Tchou ve Vnitřním Mongolsku stavět velký průmyslový komplex na licenční výrobu těchto bojových vozidel. Kromě kompletní výrobní linky ze závodu v Nižním Tagilu byla do Číny vyslána také početná skupina sovětských techniků, kteří ji měli pomoci spustit. Tempo prací muselo být nesmírně rychlé, protože první tank opustil továrnu již v roce 1957. Další práce ovšem probíhaly podstatně pomaleji, neboť testování prvních exemplářů a dopracování dokumentace trvalo více než tři roky. Skutečná sériová výroba tak byla zahájena teprve

v roce 1961. Na začátku sedmdesátých let měla čínská armáda více než 700 tanků tohoto typu, jenž od roku 1961 nesl označení Type 59 (tovární označení WZ-120). Tanků bylo samozřejmě vyrobeno více, ale část produkce putovala za hranice. Pro zvýšení výroby byl ve Vnitřním Mongolsku založen druhý závod a třetí provoz stejného zaměření byl postaven v Šanghaji. Díky tomu měla v roce 1983 pouze čínská armáda ve výzbroji 1700 tanků Type 59, v polovině devadesátých let disponovala více než 6 000 těchto vozidel, a navíc byl velký počet tanků prodán do zahraničí. Současně, ačkoli v menším měřítku, byla vyráběna bojová vozidla novějších typů.

Z technického hlediska byl čínský tank zpočátku téměř přesnou kopií sovětského typu T-54, avšak s lehčími a výrobně jednoduššími pojezdovými koly z tanku T-55. Sovětský kanon D-10TG se stabilizací hlavně ve svislé rovině dostal v Číně označení „59“, jeho stabilizátor kopíroval sovětský vzor STP-1 Gorizont a též teleskopový zaměřovač byl kopií sovětského typu TŠ-2A-22. Zásoba střeliva do kanonu činila 34 granátů. Také v tomto případě byla nejdříve používána licenčně vyráběná sovětská munice, posléze Číňané zkonstruovali vlastní munici s lepšími parametry, než měla sovětská.

Kulomet SG-43/SGM ráže 7,62 mm v korbě dostal čínské označení Type 59-T a protiletadlový kulomet DŠKM ráže 12,7 mm dostal čínské označení Type 54. Výzbroj doplňovaly dvě velké dýmovnice BDŠ-5. Sovětský motor V-54 byl přeznačen na 12150L. Rovněž radiostanice R-113 a interkom TPU-120 byly nahrazeny čínskými kopiemi.

Vývojové verze

Type 59-I (WZ-120)

Jednalo se o základní verzi tanku vyráběnou od začátku šedesátých let do roku 1984 (ve velkém do roku 1983). Konstrukčně se vozidlo podobalo typu T-54B, ale nemělo stabilizátor hlavně ve dvou rovinách. Namísto toho byla instalována modernizovaná verze stabilizátoru s hydraulickým posilovačem. Nová verze kanonu, označená Type 69-II, byla ekvivalentem sovětského kanonu D-10T2C. Velitel vozu a řidič dostali pozorovací systémy pracující v infračerveném pásmu, střelec měl k dispozici aktivní infračervený zaměřovač s reflektorem na pravé straně hlavně a rovněž toto zařízení bylo kopií sovětského zaměřovače TPN -1. Palebná síla byla zvýšena na 44 granátů a vzhledem k tomu, že podlaha věže byla otočná, bylo změněno rozmístění munice. Do vozidla byl instalován automatický protipožární systém. Na tancích posledních sérií byly na boky podvozku montovány gumové ochranné zástěry.

V průběhu produkce byly zaváděny menší modernizace. Koncem sedmdesátých let vyvinula firma CEIEC (China National Electronics Import and Export Corporation) dva laserové dálkoměry C-83-II a „82“. Druhý z nich umožňoval vedení palby na vzdálenost 300-3000 m s přesností do 10 m. Systémy byly též doplněny jednoduchým analogovým balistickým počítačem. Časem byly na tento standard upraveny všechny tanky Type 59.

Tank Type 59-I byl na základě licence vyráběn rovněž v Pákistánu (Type 59AP). Na některá vozidla byly přidány zadýmovací granátomety, na jiných byly vyměněny zaměřovače. Tanky Type 59-I exportované do Iráku dostaly nové zaměřovače, laserové dálkoměry a byly na ně montovány i gumové zástěry chránící podvozky.

Program koncernu Norinco na modernizaci tanků Type 59 a Type 59-I

V roce 1986 zahájený program firmy Norinco (China North Industries Corporation) se týkal strojů prodávaných do zahraničí. Po modernizaci měly dostat předpokládané označení Type 59R. Změny zahrnovaly především výměnu dosavadní pohonné jednotky za nový motor 12150L7BW o výkonu 544,3 kW (730 koní). Pro kanon bylo vyvinuto nové, výkonnější střelivo. Systém řízení palby byl modernizován a doplněn o pasivní noční zaměřovače pro velitele a střelce a o laserový dálkoměr. Byl namontován nový svislý stabilizátor kanonu. Nové tanky měly být vybaveny též automatickým systémem ochrany před účinky zbraní hromadného ničení. Vylepšeny byly rovněž jízdní vlastnosti, a to zavedením nových spojek a pásů s gumovými patkami.

Type 59-II / Type 59-IIA (WZ-120B)

Kolem roku 1983 vznikla verze Type 59-II vyzbrojená kanonem Type 81 ráže 105 mm s drážkovanou hlavní a modernizovaným systémem řízení palby. Šlo o čínskou verzi izraelského kanonu M68 (původně britského L7A3), na nějž i na jeho munici byla zakoupena licence. Montáž této hlavnové zbraně nevyžadovala žádné změny v konstrukci věže, přitom má podstatně vyšší účinnost a přesnost než kanon „59“ ráže 100 mm. Podkaliberní projektil s uranovým jádrem vystřelený z nového kanonu dokáže na vzdálenost 2 500 m probít 150 mm silný pancíř nakloněný v úhlu 60°. Nápadným znakem kanonu je ejektor na odvádění spalin z vývrtu umístěný na hlavní blíže věži. Systém řízení palby pochází z tanku Type 79 a obsahuje pasivní noční pozorovací přístroje britské výroby - DC 1026/00 pro velitele, DC 1024/00 pro střelce a DC 1028/00 pro řidiče. Tank je možno vybavit laserovým dálkoměrem.

V roce 1984 byla představena nová verze tohoto stroje pod označením Type 59-IIA. Tank dostal termoizolační kryt kanonu a boční zástěry částečně kryjící podvozek. Na vozidla lze namontovat mechanický odminovač nebo kontejnery k vytváření kouřové clony. Je v nich použito nové spojovací zařízení a existuje velitelská varianta s přídatnou radiostanicí a dvěma anténami.

Tanky Type 59-II byly vyráběny v letech 1984-1987 takřka výhradně pro čínskou armádu, pouze nevelká dodávka vozidel šla do Pákistánu. Na standard této verze byla modernizována část tanků z dřívějších výrobních sérií. Celkem bylo v Číně vyrobeno přibližně 10 000 tanků Type 59 všech verzí.

Program firmy Royal Ordnance na modernizaci řady tanků Type 59-Type 59-I

Britská firma ROFs (Royal Ordnance Factories) připravila pro pákistánskou armádu několik variant modernizací tanků Type 59-I. Pro všechny varianty byl jak o primární výzbroj navržen britský kanon s drážkovanou hlavní L7A3 ráže 105 mm. V jedné z variant byl testován infračervený zaměřovač IR18 firmy Barr and Stroud instalovaný na levé straně kanonové hlavní kanonu, zato byl z věže demontován kulomet ráže 12,7 mm. V jiné variantě byly čelní strany věže a korby chráněny představným kompozitovým pancířem ROMOR-B a boky korby ve výšce bojové sekce reaktivním pancířem ROMOR-A. Z této varianty byl pro změnu demontován korbový kulomet. Primární výzbroj byla stabilizována ve vertikální i horizontální rovině. Systém řízení palby byl modernizován instalací počítače a senzoru tlaku vzduchu. Obě varianty byly v roce 1987 představeny pákistánské armádě, ale ani jedna nebyla zařazena do jej í výzbroje.

Al-Zarrar

V pákistánském podniku HIT (Heavy Industries Taxila) vznikl projekt radikální modernizace tanku Type 59-I. Prototyp vozidla byl představen v roce 2000. Nový tank má korbu dlouhou až 6,9 m, je široký 3,4 m a vysoký 2,3 m, jeho hmotnost se zvýšila na 45 t. Primární výzbroj tvoří kanon ráže 125 mm s hladce vrtanou hlavní (kopie sovětského 2A46) stabilizovaný ve dvou rovinách, ale bez nabíjecího automatu, což vyžaduje v osádce přítomnost nabíječe jako v běžném tanku Type 59. Byl použit francouzský systém řízení palby se stabilizovaným i infračervenými zaměřovači velitele a střelce. Dále je vozidlo vybaveno digitálním balistickým počítačem a obvyklým laserovým dálkoměrem. Konstrukce věže byla změněna a její boky a strop chráněny reaktivním pancířem. Stejný pancíř chránil čelní stranu korby a její boky po celé délce bojové sekce. Gumové zástěry chránily celou horní část pásů. Na bocích věže byly umístěny dva bloky se šesti zadýmovacími granátomety. Bylo zesíleno odpružení vozidla a pásy dostaly gumové patky a gumovokovové čepy. Byla též plánována montáž dieselového motoru s turbokompresorem CV- 12- 1200 TCA (Condor) o výkonu 894,8 kW (1200 koní), nicméně technické problémy si vyžádaly montáž čínského agregátu 12150L7BW o výkonu 544,3 kW (730 koní). Pákistánské ozbrojené síly si objednaly modernizaci 350 tanků, z nichž první měly být připraveny v červenci 2002, ale první větší série v počtu 80 kusů byla dodána až 26. února 2004. Také Bangladéš si 21. října 2008 objednal modernizaci svých tanků Type 59 na tento standard.

BW-120K (Type 59 Gai)

Jde o experimentální tank určený k testování technologie a výzbroje západních států pro eventuální použití v čínských zbraňových systémech. Prototyp vozidla vycházejícího z konstrukce tanku Type 59-II byl vyroben v roce 2000. Jeho primární výzbroj tvořil kanon MG253 ráže 120 mm s hladkým vývrtem hlavně a termoizolačním pláštěm zakoupený v Izraeli (původně německý Rh-120-144). Jelikož Izrael poskytl výrobní technologii zbraně včetně munice, mohl koncern Norinco v krátkém čase připravit produkci této výzbroje pro plánovanou rozsáhlou modernizaci tanků Type 59. Montáž nového kanonu ovšem vyžadovala úpravu konstrukce čelní části věže. Zásoba munice musela být snížena ze 34 na 28 granátů. Na věž byl namontován protiletadlový kulomet W-85 ráže 12,7 mm. Ze záměru přezbrojit tanky Type 59 kanony MG253 nakonec sešlo, vzniklo pouze několik zkušebních vozidel pod označením B59G.

Type 59D / Type 59D1 (WZ-120C / WZ-120C1)

Většina vyrobených tanků Type 59 byla v devadesátých letech stále funkční. K prodloužení doby jejich provozu a zvýšení bojových možností byl vypracován program modernizace realizovaný na dvou úrovních. Za prvé měla být zvýšena odolnost vozidla instalací reaktivního pancíře. Za druhé bylo třeba zvýšit bojovou efektivitu tanku, aby stačila podmínkám současného bojiště. Realizované změny přispěly k tomu, že se Type 59D začal podobat T-55AMB.

Reaktivní pancíř se skládá z kovových schránek naplněných výbušninou. Na čelním plátu je 13 schránek, na každém boku věže 15 schránek a z nich tři trojhranné. Kvůli těmto úpravám byl odstraněn korbový kulomet a dvojitý reflektor byl přemístěn na pravý blatník. K ochraně pásů slouží pohyblivé pětidílné gumové zástěry.

Součástmi nového systému řízení palby jsou pasivní zaměřovače velitele a střelce, které umožňují palbu bez ohledu na denní či noční dobu, a digitální balistický počítač. Namísto zaměřovacího periskopu je možno namontovat termovizor, ale současně je jako pomocný ponechán teleskopový zaměřovač. K měření vzdáleností slouží laserový dálkoměr. Veškerá výzbroj je stabilizovaná ve dvou rovinách a je doplněna dvěma čtyřhlavňovým i zadýmovacími granátomety. K vytvoření hustější clony lze využít vstříknutí paliva do výfukového potrubí. Na zadní straně věže je zavěšen koš sloužící k dopravě osobních věcí osádky. Uvnitř tanku je automatický systém ochrany před zbraněmi hromadného ničení a soustava ventilátorů a filtrů k čištění vzduchu. Ke komunikaci slouží nová radiostanice A-220A s dosahem 16 km.

Pohon vozidla zajišťuje kapalinou chlazený dvanáctiválcový motor 12150L7 s nuceným vstřikováním paliva a zvýšenou kompresí, což umožnilo zvýšení jeho výkonu na 432,5 kW (580 koní). Výkony stroje zůstaly na úrovni tanku Type 59. Pojezdová kola jsou odpružena zesílenými torzními tyčemi a pásy mají kovogumové čepy. Po předchozí přípravě může vozidlo překonávat vodní překážky do hloubky 5,5 m.

Existují dvě varianty výzbroje tohoto typu tanku. Ve variantě Type 59D je lafetován kanon „83A“ ráže 105 mm s prodlouženou drážkovanou hlavní, ve variantě Type 59D1 je lafetován kanon „79“ stejné ráže s drážkovanou hlavní a hliníkovo-kompozitovým ochranným pláštěm na hlavní. Oba kanony jsou kopiemi britské zbraně L7A3 a s oběma je spřažen kulomet ráže 7,62 mm. Kanony mohou střílet podkaliberními náboji s běžným jádrem nebo s jádrem z ochuzeného uranu. Ačkoliv Číňané tvrdí, že druhý typ munice dokáže probít 600 mm tlustou ocel, považuje se to za značně přehnaný údaj. Z kanonu „79“ je možno střílet také řízenými raketami na vzdálenost do 5,2 km. Zásoby střeliva činí pro kanon 44 granátů, pro kulomet ráže 7,62 mm 2 500 nábojů a pro kulo met ráže 12,7 mm 200 nábojů.

V roce 2000 si 180 tanků této verze objednala armáda Barmy.

Vozidla vyráběná na základě tanku Type 59

Vyprošťovací tank Type 73

Ke stavbě této specializované verze byl použit podvozek tanku bez věže a pancéřové desky nad bojovým prostorem. Na její místo byla upevněna nová deska s nástavbou z pancéřových plechů umístěnou na levé straně. Na stropě nástavby jsou dva průlezy s pozorovacími přístroji a nad levým průlezem je namontována otočná lafeta pro protiletadlový kulomet ráže 12,7 mm, stejný jako v tanku. Na pravé straně je otočný hydraulický jeřáb s teleskopicky výsuvným ramenem. Místo řidiče je vyvýšeno a chráněno krytem s plochými stěnami, který má nahoře stejný průlez jako řidičův průlez na běžném tanku. V čelní stěně je dlouhá pozorovací štěrbina. Na předku trupu je namontován hydraulický naviják. Materiál převážený ve vozidle umožňuje provádění některých oprav rovnou v poli. Předpokládá se, že tahač má spíše omezené možnosti odtahu poškozených strojů a pravděpodobně slouží především k výměně pohonných jednotek. Přesto byla tato vozidla vyráběna sériově a v nevelkém počtu exportována do Bangladéše.

Samohybná děla

Samohybné protiletadlové dělo na podvozku Type 59 s věží Marksman

V roce 1983 zkonstruovala britská firma Marconi Command and Control Systems univerzální věž pro samohybné protiletadlové dělo. Byla kryta pancířem chránícím osádku před střelami do ráže 12,7 mm, obsahovala systém řízení palby s laserovým zaměřovačem a vešly se do ní také přepravníky na munici. Venku na bocích věže byly upevněny dva automatické kanony Oerlikon ráže 35 mm a nad věží namontována anténa radaru zaměřujícího cíle.

Předností systému Marksman byla možnost použití různých tankových podvozků po montáži přídavného prstence upravujícího rozdíly v průměru otvoru pro věž. V případě čínského tanku to ani nebylo zapotřebí. Britská věž na něj byla postavena v roce 1985. Jelikož se hmotnost vozidla zvýšila na 41 t, standardní motor se ukázal jako příliš slabý a k produkci samohybného děla, jež mělo být určeno výhradně na export, nakonec nedošlo.

M1978 Koksán

Zato byla nevelká série samohybných děl ráže 170 mm vyrobena v Severní Koreji. Na Západě je vozidlo známo pod označením M1978 Koksán podle města, kde bylo v oce 1978 poprvé zpozorováno. Výzbroj lafetovaná bez krytu na korbě je poměrně záhadného původu, je možné, že vychází z konstrukce sovětského pobřežního děla ráže 180 mm s ráží změněnou na 170 mm a přidanou úst'ovou brzdou, ale jako vzor mohlo posloužit rovněž dělo čínské výroby. Platforma pro obsluhu je nad motorovou sekci a vzadu za kanonem jso u dvě ramena s opěrami sloužící ke stabilizaci vozidla při palbě. Maximální dostřel je odhadován 60 km. Severokorejská armáda pravděpodobně disponovala 36 samohybnými děly tohoto typu a v roce 1987 je prodala do Íránu. Během íránsko-irácké války bylo v letech 1987-1988 několik těchto strojů ukořistěno iráckými vojsky. V 1989 byla ostatní vozidla modernizována a upravena k převážení 12 kusů dělené munice.

Čínské tanky v boji

Navzdory nasazení obrovských lidských mas v korejské válce neposlalo čínské velení na frontu ani jeden tank. Veškerou obrněnou techniku totiž připravovalo na plánovanou válku s Tchaj-wanem. Poprvé však byla obrněná vozidla Čínské lidové osvobozené armády vyslána proti nedávnému spojenci - Sovětskému svazu. Ve dnech 1. až 17. března 1969 došlo k ozbrojenému konfliktu o ostrov Damanskij (Čen-Pao) na pohraniční řece Ussuri. Jeden z čínských pěších pluků byl podporován dvěma tanky Type 59, avšak větší počet bojových vozidel Číňané nepoužili z obavy před zbytečnými ztrátami při předpokládaném střetu s mnohem lepšími tanky T-62, jimiž disponovala protější strana.

Jako první použila tanky Type 59 ve větším měřítku armáda Severního Vietnamu, která je měla ve výzbroji společně s tanky T-54 dodanými přímo ze Sovětského svazu. Sovětská vozidla obdržela v roce 1963, čínská vozidla v roce 1970. Po úspěšné operaci proti komunistickým partyzánům na území Kambodže v roce 1970 se americká armáda rozhodla v následujícím roce zopakovat ofenzivu stejného typu rovněž v Laosu. Operace Lam Son 719 byla zahájena 8. února 1971 útokem dvou jihovietnamských pěších divizí ve směru Bang Dong a Tchepone, vrtulníkovou přepravu a vzdušnou podporu zajišťovali Američané. Operace trvající do 25. března skončila porážkou jihovietnamských vojsk. Během ní však 19. února došlo k prvnímu střetnutí tanků obou vietnamských armád. V boji jihovietnamských M41 se severovietnamskými T-54, Type 59 i PT-76 mělo být zničeno šest středních a 16 lehkých tanků bez vlastních ztrát, což se však zdá málo pravděpodobné, protože jihovietnamská obrana byla prolomena a začal panický ústup z Laosu. Od té chvíle začali severovietnamští komunisté vysílat své tanky do Jižního Vietnamu. Na začátku roku 1972 tvořily jejich obrněné síly jižně od demilitarizovaného pásma tři tankové prapory. Tyto jednotky prolomily 30. března 1972 obranu jihovietnamské armády a teprve zásah amerických tanků M48 z 20. obrněného pluku útok zastavil. Severovietnamské jednotky při něm měly ztratit asi 50 bojových vozidel, avšak 20. obrněný pluk přišel o všech 42 tanků M48, i když byly převážně zničeny řízenými protitankovými střelami. Severovietnamská tanková vojska obnovila útočnou činnost 27. dubna a podařilo se jim prolomit frontovou linii. Po krátké přestávce zahájila dva útoky - jedna tanková jednotka ve směru Kon Tum a Pleiku, druhá tanková jednotka ve směru Loc Ninh. Na začátku května bylo za podpory 22 tanků T-54 a Type 59 dobyto město Kon Tum, ale 12. června zničily 20 těchto strojů řízené střely z vrtulníků Bell UH-1B. Zvláště urputně se bojovalo o město An Loc, kde byly severovietnamské tanky hromadně ničeny americkou námořní pěchotou palbou z ručních protitankových zbraní. Těžké boje trvaly do konce roku a způsobily oběma stranám ohromné ztráty. Severovietnamské síly ztratily zhruba 400 tanků, které jim však nahradily dodávky 600 nových strojů ze Sovětského svazu a Číny, včetně tanků Type 59. Ofenziva vedená na začátku roku 1975 byla nakonec tak úspěšná, že se severovietnamským komunistům v krátkém čase podařilo ovládnout celý Jižní Vietnam. Město Buon Ma Thuot bylo dobyto v březnu tanky T-54 a Type 59 z 273. tankového pluku 10. divize severovietnamské armády a tanky stejných typů z 574. tankového pluku vjely 30. dubna do Saigonu.

Dalším bojištěm, kde byly nasazeny čínské tanky, se stala hranice mezi Indií a Pákistánem. V bojích v roce 1965 přišla pákistánská armáda o velké množství obrněné techniky a náhradu za tyto ztráty hledala v Číně, odkud do roku 1971 dovezla více než 700 tanků Type 59 a Type 63 (lehký obojživelný tank). Když se koncem léta 1971 ve východním Pákistánu aktivizovalo protivládní partyzánské hnutí podporované Indií, bylo jasné, že dojde k ozbrojenému konfliktu mezi pravidelným i vojsky obou států. Indická armáda zaútočila 21. listopadu. Jelikož obě strany používaly podobnou vojenskou techniku, byly pákistánské tanky Type 59 označovány 25 cm širokým vodorovným bílým pruhem na věži a bílým pásem na ejektoru hlavně. Na indické tanky T-54 a T-55 zase byly montovány atrapy ejektorů velkých rozměrů v polovině délky hlavně. Pluk tanků Type 59 operující ve východním Pákistánu byl zastaven a 19 jeho vozidel bylo zničeno indickým letectvem. Došlo také k přímému střetnutí indických T-55 s pákistánskými Type 59. Indové v něm ztratili 18 strojů, Pákistánci více než 30 tanků, z nichž pět bylo ukořistěno, ale jen jeden byl funkční. Během celé války přišel Pákistán o 226 tanků.

Ovládnutí Jižního Vietnamu komunisty neznamenal ukončení bojů v tomto regionu. Ozbrojené incidenty na hranici s Kambodžou, kde v té době vládl zločinný režim Rudých Khmerů, vedly nakonec k otevřené válce. Dne 25. prosince 1978 překročilo kambodžské hranice dvanáct vietnamských divizí podporovaných tanky T-54 a Type 59. Již 7. ledna následujícího roku obsadili Vietnamci hlavní město země Phnompenh, svrhli diktátora Pol Pota a ustavili tam provietnamskou vládu v čele s Heng Samrinem. Několik dalších let musela vietnamská vojska bojovat s oddíly Rudých Khmerů, které používaly tanky dodávané Čínou jako mobilní dělostřelectvo. Zpočátku probíhalo potlačování partyzánského hnutí celkem úspěšně, ale od roku 1984 začal jak odboj v okupované zemi, tak mezinárodní politický tlak na Vietnam natolik sílit, že nakonec v letech 1988-1989 stáhl svoji armádu z Kambodže. Vládní jednotky však z Vietnamu obdržely tanky T-54, T-55 i Type 59, takže v roce 1989 disponovala kambodžská armáda 195 středními tanky, z toho 110 funkčními. V bitvě o město Batdambang, jež vypukla 30. září 1989, ztratila vládní vojska 25 tanků, z nichž sedm plně bojeschopných ukořistili vzbouřenci a po několika týdnech je nasadili proti původním majitelům. Na jaře následujícího roku se vládní síly lépe připravily na bojové akce a jejich jednotky v síle 10 000 vojáků podporovaných středními tanky a obrněnými transportéry zatlačily protivníky k thajským hranicím. Na záchranu svých spojenců vycvičili Číňané skupinu tankistů a přes Thajsko jim poslali 20 tanků Type 59, z nichž 12 bylo v létě 1990 nasazeno do bojů v oblasti Angkoru a ostatní u Batdambangu. Převaha vládního vojska v obrněné technice však byla příliš velká a dvě desítky bojových vozidel nemohly ovlivnit výsledek bojů. Čínské tanky však v občanské válce v Kambodži nadále používaly obě strany až do konce dvacátého století.

Vietnamské úspěchy ve válce s Rudými Khmery vyvolaly prudkou reakci Číny, která považovala Kambodžu za sféru svých zájmů. Bezprostřední záminkou k intervenci byl hromadný exodus Číňanů žijících ve Vietnamu, jimž tamní úřady odebraly možnost žít se drobným obchodem a podnikáním. Dne 17. února 1979 překročilo hranici s Vietnamem 600 000 čínských vojáků vyzbrojených středními tanky Type 59, lehkými tanky Type 62 a obojživelnými Type 63. V té době byly všechny vietnamské tanky Type 59 vázány v bojích v Kambodži a hranici hájily pouze druholiniové stroje T-34/85. Proti drtivé převaze útočníků uplatnili

Vietnamci lepší výcvik a bohaté zkušenosti z dvaadvaceti let předchozích válek. Přestože se čínským invazním vojskům podařilo překonat hraniční opevnění a dobýt několik měst, utrpěla během dalšího pochodu na Hanoj těžké ztráty a jejich postup se zastavil. Hrozba intervence ze strany Sovětského svazu nakonec 5. března přinutila čínskou armádu k ústupu.

Čínské tanky bojovaly rovněž v dlouholetém konfliktu jiných dvou asijských států. V roce 1980 zahájily irácké ozbrojené síly zpočátku úspěšný útok na islamistickou revolucí oslabený Írán. Protiofenziva, kterou podnikla iránská armáda v lednu 1981, skončila porážkou jejích tankových vojsk. Navzdory tomu zahájila ve druhé polovině roku 1981 další protiofenzivu, jež za cenu obrovských ztrát dosáhla určitých pozitivních výsledků a na jaře 1982 byla irácká armáda donucena ustoupit na původní hranici mezi oběma státy. Nyní se Írán rozhodl využít situace a jeho armáda vyrazila směrem na Basru. Útok byl zastaven pouhých devět kilometrů od tohoto města prudkou palbou iráckých tanků. Během těchto bojů Irák poprvé použil čínské tanky Type 59, které se osvědčily jako nadmíru účinná zbraň. Irácká bojová vozidla rozestavěná v rojnici nejdříve na vzdálenost 1500-2000 m ostřelovala masy útočící iránské pěchoty tříštivými granáty a následně vyjela kupředu podpořit vlastní pěchotu. Íránci byli zatlačeni na ústup.

Rozsáhlejší ofenzivní činnost Írán obnovil teprve v únoru 1984, ale vzhledem ke ztrátám na obou stranách docházelo až do ledna 1986 jen k lokálním střetům. Efektem další neúspěšné ofenzivy byl přechod k pozicií válce. Obě strany utrpěly obrovské materiální ztráty a Irák začal kupovat tanky na doplnění stavů svých obrněných jednotek. Do roku dovezl z Číny zhruba 600 strojů Type 69 a očekával dalších 400 kusů. V poslední fázi války mu Čína dodala ještě asi 700 tanků Type 59. Díky tomu mohla v červnu 1988 irácká armáda v prostoru Basry koncentrovat přibližně 2 000 tanků proti pouhým 60 strojům protivníka a následujícím bleskovým útokem dobýt zpět poslední okupovanou část iráckého území.

V posledním období této války nabídla Čína prodej 750 tanků Type 59 rovněž Íránu, avšak dodávky se podařilo realizovat teprve po ukončení bojů, a tak nedošlo k žádným bitvám mezi čínskými bojovými vozidly.

Ve stejném regionu došlo k dalšímu bojovému vystoupení čínských tanků v roce 1991. Když 2. srpna 1990 Irák okupoval Kuvajt, vznikla mnohonárodní koalice připravující ráznou odvetu. Irák soustředil v Kuvajtu mohutné obrněné síly disponující 4 110 tanky a 2 570 obrněnými transportéry. Na tyto jednotky zaútočilo nejdříve koaliční letectvo, a přestože utrpěné ztráty rozhodujícím způsobem neovlivnily bojeschopnost okupačních vojsk, značně podlomily morálku iráckých vojáků. Když 24. února 1991 začala pozemní fáze operace „Pouštní bouře“, měla irácká armáda v první linii takřka výhradně tanky T-72, avšak bleskově narůstající ztráty musely být nahrazovány čínskými tanky Type 59 a Type 69 tvořícími dosud výzbroj druhého sledu. Stroje starších typů však byly ve velkém ničeny letadly a vrtulníky. Část vozidel byla opuštěna osádkami po spotřebování pohonných hmot, poněvadž při téměř úplné ztrátě spojení selhalo také zásobování. Některé opuštěné tanky byly nepoškozené a provozuschopné, ale protože byly v mnoha opuštěných vozidlech nastraženy miny, Američané pro jistotu všechny ničili palbou z kanonů vlastních tanků. Občas docházelo i ke klasickým tankovým bitvám mezi iráckými a koaličními jednotkami. Příkladem může být akce motorizovaného praporu irácké 12. obrněné divize podniknutá 25. února. Při v podstatě sebevražděném útoku tanků Type 59 proti americkým tankům M1A1 Abrams z 2. obrněného jízdního pluku byly bezmála všechny útočící stroje zničeny, nicméně zbytku irácké divize to umožnilo odpoutat se od protivníka. Zachráněná vozidla irácké armády přetrvala do další intervence koaličních jednotek v roce 2003. Pozemní akce začaly 20. března bez předchozí letecké přípravy. Ačkoliv nedošlo k větším střetům s iráckými tanky, koaliční letectvo, které mělo absolutní nadvládu ve vzdušném prostoru, prakticky dokončilo likvidaci irácké obrněné techniky.

Chybělo málo a tanky Type 59 mohly být bojově nasazeny i v Evropě, a to albánskou vládou v průběhu svrhování komunistického režimu v Albánii.

Uživatelé

Albánské Type 59 na kosovské hranici v květnu 1999

Čína prodala velké množství tanků Type 59 uživatelům na třech kontinentech. Do roku 2002 byl jejich počet odhadován na více než 3 700 exemplářů a celkem se mohly k různým zákazníkům dostat až 4 000 tanků tohoto typu. V současnosti se tanky Type 59 stále ještě nacházejí ve výzbroji armád 17 států.

- Afghánistán - asi 100 kusů
- Bangladéš -264 kusů (z toho 30 tanků T-54A dovezených z Jugoslávie a konvertovaných na standard Type 59)
- Barma -více než 160 kusů verze Type 59D/D1
- Demokratická republika Kongo (bývalý Zair) -doposud 20 z původně dodaných 60 kusů
- Írán - 220 kusů
- Kambodža - 200 kusů
- Konžská republika (Kongo-Brazzaville) - 15 kusů
- Korejská lidově demokratická republika - údajně 175 kusů
- Pákistán - asi 1200 kusů
- Srí Lanka -více než 80 kusů
- Súdán - 10z původně dodaných 50 kusů
- Tanzanie - 30 kusů
- Thajsko - 158 kusů
- Vietnam - 350 kusů
- Zambie - 20 kusů
- Zimbabwe - 30 z původně dodaných 35 kusů

Největším uživatelem je samozřejmě Čínská lidová osvobozenecá armáda, která měla k 1. lednu 2003 ve výzbroji více než 6500 tanků Type 59 a v současnosti jich má ještě minimálně 5500 kusů.

V minulosti byla významným uživatelem armáda Albánské socialistické lidové republiky, která měla 721 tanků. Současná albánská armáda nemá ani jeden. Navíc, jak již bylo uvedeno, disponoval 700 vozidly tohoto typu rovněž Irák.

Zdroj:
Amercom SA
internet